

Fra: Faraasen, Maria <Maria.Faraasen@nav.no>
Sendt: 29. juni 2023 13:01
Til: Postmottak AID
Kopi: Nygård, Ranveig; Holmen, Hanne Sofie
Emne: Innspill til ny integreringsmelding fra Hamar kommune/NAV Hamar

Nedenfor finner dere innspill i forhold til noen av de erfaringene vi har gjort oss i Hamar kommune /NAV Hamar det siste året.

Send oss gjerne tilbakemelding om dere har spørsmål, så utgreier vi bedre.

Med vennlig hilsen

Maria Faraasen

Flyktningkoordinator // Hamar kommune

Koordinator Integrering

NAV // NAV Hamar

☎ 55 55 33 33 // 48509233

www.nav.no

1. utfordringer i integreringsarbeidet og hva som skal til for å gjøre det enda mer effektivt, samordnet og målrettet. Her er vi interessert i både det som er rettet mot integrering til arbeid og aktivitet, og i integrering til fellesskap, tilhørighet og deltakelse i samfunnet.

Integreringsarbeidet ut i kommunene har vært utfordrende med bakgrunn i flere ulike årsaker:

- Ny integrerings lov fra 2021 ble ikke ferdig innarbeidet i kommunen før ny stor flyktningstrøm. Nye midlertidige regler og lovverk rundt integreringsarbeidet, har kommet i tillegg til dette. Den nye lovens fokus har gått fra å ha stort fokus på kvalifisering, til å ha større fokus på karriere, samhandling og arbeid. Den nye lovens fokus var derfor ikke innarbeidet før kommunen startet å ta imot et stort antall flyktninger som har fått eget lovverk å forholde seg til. Den nye lovens krav

i forhold til planer, vedtak, kontrakter osv, gjør det administrative oppfølgingsarbeidet stort. Det har derfor vært nødvendig å bruke tid på å finne rett måte å fordele ressursene som skal jobbe med de ulike oppfølgingspunktene med flyktningene. Det er ønskelig å se på mulig forenklinger av de administrative oppgavene til kommunene. Vi opplever at det er mange vedtak, planer og kontrakter. En forenkling av mal og mulighetene for å se om noe kan slås sammen. Eks. kontrakt og plan, kunne vært ønskelig.

- Flyktningarbeidet har tradisjonelt blitt fulgt opp i egen enhet utenfor NAV. NAV sine kjerneoppgaver er blant annet i forhold til jobbmatch, jobbsøk, praksis og arbeidsgiverkontakt osv. NAV har også virkemidlene som kan forenkle en prosess for flyktningen inn mot jobb. Vi ser det er store fordeler å jobbe ved et NAV kontor med oppfølging av flyktninger. Dette forenkler informasjonsdelingen og bruken av NAV sin virkemiddelpakke i introduksjonsprogrammet. Opplæring av programrådgivere med oppfølging av flyktninger inn mot: Arbeidsgiverkontakt, bruk av NAV sine markedskontakter, Bruk av lønnstilskudd, bruk av mentorordninger, NAVs grunnleggende tiltakspakke, Salesforce som arbeidsverktøy. På den måten kan vi allerede i oppfølgingsløpet i introduksjonsperioden starte aktiviteten inn mot arbeidsmarkedet for den enkelte flyktning.
- Det er tradisjonelt brukt språkpraksis ved oppfølging av flyktninger. Språkpraksis som ord er misvisende i forhold til hva som er bytteforholdet, ved å ha en flyktning i praksis hos arbeidsgiver. Ved å benytte oss av praksis, sier vi i utgangspunktet at flyktningen ikke er helt klar for ordinært arbeid og må bruke tid til å nærme seg arbeidsgiver. Men å bruke et ord som språkpraksis sier vi indirekte at formålet med å være hos arbeidsgiver kun er å lære seg språk, og ikke for å skaffe arbeid. Flyktningen kommer med store ressurser og kunnskaper fra hjemlandet sitt, og vil bidra inn med sine ressurser hos arbeidsgiver. Bytteforholdet er at flyktningen blir kjent med norsk arbeidsmarked, lærer seg en jobb og får praktisert norsk da flyktningen er i praksis. Praksisen omhandler derfor mye mer enn kun lære seg et språk. Dette fører også til at arbeidsgivere har lite eller ingen forventning om at vi skal snakke med de om ordinært arbeid i etterkant eller under praksisen og er ikke innstilt på å snakke om dette. Det gir i tillegg en indikasjon om at flyktningen har lite å bidra med inn i forhold til faktiske arbeidsoppgaver.
- Har vi et ønske om at arbeidsgivere skal se på flyktningene som en ressurs, må vi begynne å snakke om de som en ressurs. Integreringsarbeidet i kommunen må jobbes med som EN prosess fra starten hvor karriereveiledning fra fylkeskommunen, skal gjøres for å kunne brukes som et arbeidsverktøy for den enkelte flyktning og veileder/programrådgiver i oppfølgingsarbeidet. Kartleggingen må sette ressurser, kunnskap, tidligere arbeidserfaring og utdanning opp mot mulighetene i lokalt arbeidsmarkedet og flyktningens ønsker. Det bør også åpnes for at denne karriereveiledningen skal kunne tas inntil 6 mnd inn i løpet for flyktningene, for at den skal være god, og at flyktningene skal være mentalt klare for å gjennomføre den. Og bli bosatt i et annet land med store endringer i forhold til tidligere liv er en stor omveltning for den enkelte og det bør vises noe mer fleksibilitet i forhold til de kravene som stilles i loven, for å møte den enkelte der den enkelte er. Vi ser at karriereveiledningen kommer for tidlig for mange av flyktningene. I tillegg ser vi at gjennomføringen av karriereveiledningen ofte kan oppleves mangelfull sett opp imot et lokalt arbeidsmarkedsperspektiv.

- Jobben for å integrere den enkelte flyktning blir nå sett på i ulike deler, med ulike ansvarsområder internt i kommunene. Det bør kreves større samarbeid på tvers av kommunalområder og i forhold til fleksibilitet i perioden flyktningene følges opp under integreringsloven. Kvalifiseringsarbeidet er viktig men alene vil det ikke gi flere flyktninger raskere arbeid. Kvalifiseringen i introduksjonsprogrammet bør være fleksibel for at flyktningen samtidig skal kunne ta til seg karriereveiledning, praksis og jobb. Det bør utarbeides ulike modeller for å lære norsk. Det kan være mer digital undervisning, kveldskurs og mer jobbing for å heve den enkeltes kompetanse og mindre oppfølging i kvalifisering av flyktningene som gruppe/klasserom. Tradisjonell tavleundervisning for voksne flyktninger i grupper, blir også utfordrende for mange. Kvalifiseringen tar fokus bort fra ønske om å bli yrkesaktiv og veien på skolebenken oppleves lang. Resultatet ser vi ofte kan føre til at den enkelte flyktnings opplevelse av at veien mot jobb blir lengre da den er i et kvalifiserende løp enn den var før flyktningen startet på skolen. Da løpet for kvalifisering oppleves massivt.
- Grunnskole for barn. Det er i dag opp til kommunene hvordan de skal tilby barn grunnskole. Mye ulik forskning gir ulike svar. Når det kommer mange flyktninger som skal delta i velkomstilbud på ulike skoler, ser vi at barna får utfordringer med å lære seg språk, da de er sammen med og leker kun med barn fra eget land. Foreldre blander seg ikke med andre foreldre bortsett fra foreldre fra samme land. Dette fører ikke til integrering av hverken barn eller foreldre. Vi ser også at skolene får utfordringer med å formidle tankene rundt norsk skolemodell og utfordringer med å se på grunnskolen som en gratis integreringsplattform for barn og voksne. Det bør utarbeides felles modeller og forslag til hvordan skolehverdagen best vil fungere for det enkelte barn som kommer som flyktning, og for å fremme integrering.
- Videregående for ungdom i videregående alder. Det er for store krav for å kunne delta på norsk videregående. Ungdom i videregående alder blir derfor over tid værende på norsk kurs med foreldre og andre familiemedlemmer før de kan starte på videregående. De integrerer seg derfor i mindre grad med andre og vi ser at flere mister motivasjon til å gå på videregående skole, da veien mot en skolehverdag med ungdom i lik alder blir for langt frem. Dette blir også utfordrende utenfor skoletid, da de ikke møter ungdom i egen alder eller inkluderes i aktiviteter med jevnaldrende. Vi mister derfor skolen som en «gratisarena» for integrering, og vi ser at dette kan føre til at ungdom deltar i mindre grad i felles aktiviteter med andre men blir værende i mindre egne grupper i lokalmiljøet. Dette fører til utenforskap.
- Eldre mennesker som ikke er i målgruppen for integreringsloven blir ikke integrert, hvis de ikke har mennesker rundt seg som bidrar inn til integreringen av den enkelte. Ser spesielt med krigen i Ukraina at vi får flere eldre mennesker uten rett til å delta i introduksjonsprogrammet. De får ingen språkopplæring, kjenner få eller ingen i Norge og har ingen aktivitet for å fremme integrering. Blir opp til enkelte frivillige organisasjoner om denne gruppen får noe som helst tilbud. Det er utfordrende å satse på at en gruppe mennesker skal integreres med hjelp av frivillige, da frivillig arbeid ikke kan styres men er opp til hver enkelt frivillig og organisasjon. Vi ser derfor at det er behov for en eller annen form for kontaktpunkt for de eldre som ikke får delta i introduksjonsprogrammet. De blir stående på utsiden av samfunnet og heve sosialhjelp, da de ikke har rettigheter til noen form for integreringstiltak eller økonomisk støtteordning. Flyktninger som har rett på supplerende stønad for uføre flyktninger og som er samboende ser vi også har utfordringer i forhold til økonomi. Den supplerende stønaden samordnes med samboer,

slik at samboers inntekt går som fratrukk på den supplerende stønaden til flyktningen. Igjen ser vi at dette medfører et langvarig behov for økonomisk sosialhjelp.

- Mottaksbeboere med store helseutfordringer som krever ekstra tiltak og oppfølging i kommunen oppleves også utfordrende. Spesielt i de tilfellene der helseutfordringene er kjent ved mottaket. I de tilfellene bør det finnes muligheter for kartlegging og utarbeiding av et mulig tiltaksløp før bosettingsprosessen avsluttes, slik at bosettingskommunen allerede før bosettingsdato kan jobbe frem mulige tiltak i oppfølgingen fra bosettingsdato. I situasjoner slik som vi står i nå, hvor vi tar imot rekordmange flyktninger og de kommunale tjenesteområdene er under særlig press kan det være svært nyttig å få starte prosessen rundt ekstra tilskudd i kjente saker tidligere.
- Integreringsloven åpner for bruk av NAVs tiltak og virkemidler i integreringsperioden. Dette er en fin løsning men praktisk utfordrende, både for kommuner der introduksjonsprogrammet er i NAV men spesielt må dette oppleves svært utfordrende i de kommunene der dette er delt. Selv om det har kommet forenklinger i integreringsloven, har det ikke kommet retningslinjer for hvordan man praktisk gjennomfører dette ved NAV kontorene. Vi har det siste året hatt utfordringer i forhold til hvordan vi skal tenke rundt meldekort, registrering av flyktning som arbeidssøker, hva vi legger i å være en reell arbeidssøker og når er man som flyktning det. Flyktninger som registrerer seg inn, men som faller ut igjen da meldekortene ikke er forstått. Språket som brukes i meldekortene kan oppleves utfordrende for en som er ny i Norge. For at dette skal fungere så optimalt som mulig, er man avhengig av god samhandling mellom de som følger opp flyktningene i introduksjonsprogrammet og NAV veileder.

1. Læringspunkter etter håndteringen både av pandemien og de høye ankomstene fra Ukraina. Hva har fungert godt og hva må bli bedre for at vi skal være godt forberedt for nye beredskapssituasjoner? Er det noen av de midlertidige endringene i lover eller praksis som bør tas inn i det ordinære systemet?

- Hurtigsporet er en fin tanke, men bør formes bedre for å være et faktisk tiltak som kan benyttes og måles. Det oppleves i dag som om det er opp til hver enkelt kommune hva som legges i hurtigsporet og hvordan det brukes. Det bør utarbeides et forslag og eksempler på hva slags virkemidler som kan brukes i et hurtigspor. Kommunene opplever stor usikkerhet i hva dette faktisk er. Og når man kan kalle saken for en hurtigsporsak eller ikke.
- Forenkle muligheten for å bosette seg selv gjennom benyttelse av AMOT, forenkler bosettingsarbeidet for kommunene som benytter seg av det. Integreringsarbeidet for den enkelte flyktning lettes ved at flyktningene selv kan be om midlertidig mottaksplass i områder hvor de har kjennskap og nettverk. Igjen vil det forenkle prosessene for flyktningen ut i ordinært arbeid. Antar også at flyktningene vil få en helsegevinst psykisk ved å kunne bosette seg i områder der de har kjennskap til andre.

- Barnehageplass er en forutsetning for at foreldre kan starte i introduksjonsprogrammet. En tilrettelegging for at de enkelte kommunene lettere kan justere opp og ned plasser i barnehager i forhold til ankomst og behov for bosetting av flyktninger i kommunen.
- Godkjenning av utdanning og kompetanse tar for lang tid. Automatisk godkjenning av utdanninger har vært viktig.